

Brandbrief aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Levensreddend onderzoek moet in Nederland blijven – verwerp de OCW-begroting in deze vorm

Geachte leden van de Eerste Kamer,

Met deze dringende oproep vragen wij u om de huidige OCW-begroting – waarin afgelopen week het amendement is opgenomen dat overheidsfinanciering voor primatenonderzoek voor levensbedreigende ziekten bij het BPRC over 5 jaar stopt – niet goed te keuren zolang dit amendement gehandhaafd blijft.

De gevolgen van dit besluit zijn verstrekkend, ondoordacht, en schadelijk voor de volksgezondheid, de strategische autonomie van Europa, en de internationale wetenschappelijke positie van Nederland. Als we de kennis en kunde van het primatenonderzoek verliezen, krijgt Nederland het nooit meer terug en zal het op andere plekken onder zeer slechte condities gedaan moeten worden. Bij BPRC worden alleen primaten experimenten gedaan waar geen alternatieven voor bestaan en waarschijnlijk nooit gaan bestaan.

Primatenonderzoek in Nederland anno 2025

Primatenonderzoek in Nederland gebeurt uitsluitend onder uitzonderlijke en streng geregleerde omstandigheden. In 2023 werden slechts 144 dierproeven met primaten uitgevoerd – stuk voor stuk onderworpen aan ethische toetsing, wetenschappelijke onderbouwing en alternatievenanalyse door de onderzoekers en maar liefst drie commissies: de instantie voor dierenwelzijn (IvD), dier experimenten commissie (DEC) en centrale commissie dierproeven (CCD). Deze dierproeven vinden alleen plaats wanneer er geen andere manier is om cruciale inzichten te verkrijgen voor levensreddende behandelingen voor infectieziekten ((Long) COVID) en neurologische aandoeningen (zoals Parkinson en multiple sclerose).

Nederland behoort daarmee tot de landen met de strengste regelgeving, de laagste aantallen dierproeven met primaten en de hoogste dierenwelzijnstandaarden. Dit amendement negeert die realiteit volledig en plaatst politiek boven wetenschappelijke noodzaak. Verder is het naïef om te geloven dat er alternatieven voor dit soort proeven gevonden gaan worden. De complexiteit van het afweersysteem of de hersenen zal dit niet mogelijk maken. Het is dan ook logischer om de financiering van primaten onderzoek pas te laten ingaan **ALS** die alternatieven gevonden en gevalideerd zijn en niet andersom. Het huidige voorstel stopt primatenonderzoek en hoopt dat tegen die tijd alternatieven zijn die breed gedragen worden en ook door FDA en EMA geaccepteerd zijn.

Waarom dit amendement moet worden verworpen:

Primatenonderzoek is van essentieel belang voor medische vooruitgang. Alternatieven (zoals organoids of computermodellen) zijn waardevol maar ook onvolledig. Zelfs onderzoek bij andere diersoorten kan bij complexe systemen zoals het immuunsysteem of de hersenen nog geen volledige vervanging bieden. Dit amendement zal daarmee grote gevolgen hebben voor de vele patiënten die hun hoop op de resultaten van dit onderzoek hebben gesteld.

Strategische afhankelijkheid van landen als China en de VS dreigt. Terwijl Europa zich uit dit cruciale domein terugtrekt, investeren andere landen fors. Het gevolg: verlies van autonomie én morele zeggenschap over hoe primatenonderzoek wordt uitgevoerd. Gaan we bij een

nieuwe pandemie bij China aankloppen voor een vaccin? Willen we voor nieuwe geneesmiddelen en medische technologie afhankelijk worden van China en de VS?

Het wetenschappelijk veld is gepasseerd. Dit besluit wordt genomen zonder breed overleg met experts en onderzoekers. Bovendien negeert het een recent onafhankelijk onderzoeksrapport van de Commissie Bijker dat het belang van dit type onderzoek onderstreepte.

Ethische schade in plaats van winst. Het onderzoek stopt niet – het verhuist. Naar landen met minder transparante regelgeving en lagere dierenwelzijnsnormen. Daarmee verliezen we niet alleen invloed, maar ook onze morele positie.

Onze oproep aan u:

Wij roepen u op om de begroting van OCW niet goed te keuren zolang dit amendement van kracht blijft. Stel voor om het amendement in te laten gaan **ALS** de alternatieven voor de verschillende primatenonderzoeken bepaald en geaccepteerd zijn door de wetenschappelijke gemeenschap en de regelgevers.

Dit amendement is in hoog tempo, in stilte, zonder debat en ondanks ontrading van OCW en VWS aangenomen. Vraag om uitstel. Vraag om heroverweging. Geef ruimte aan inhoudelijk debat en dialoog met de wetenschap. Het is in het belang van de vele patiënten die afhankelijk zijn van de resultaten van primate gebonden onderzoek.

Met hoogachting,

Dr. Helen Mertens, voorzitter van de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU)

Prof. Dr. Jacques Neefjes, Voorzitter Medisch, Medisch Biologisch en Gezondheidswetenschappen Domein, Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW)

Drs. Annemiek Verkamman, Hollandbio

Dr. Jonathan Ewbank, European Research Infrastructure on Highly Pathogenic Agents (ERINHA)

Prof. Dr. Suzanne Lee Dickson, President of the European Brain Council (EBC)

Prof. Dr. Christelle Baunez, Chair of the FENS CARE Committee

Prof. Dr. Emmanuel Procyk, Chair of the EU Simia Steering Group